

UDC 82

XIA YAN. THE FASCIST BACILLUS

O. Vorobei

PhD (Philology), Associate Professor at
Department of Far Eastern and Southeastern Languages and Literatures,
Institute of Philology, Taras Shevchenko National University of Kyiv
14, Taras Shevchenko Blvd, Kyiv, Ukraine, 01601
orjia@gmail.com

The oeuvre of Xia Yan (夏衍, 1900–1995), a Chinese playwright, writer, journalist, screenwriter and stage director, had a significant impact on history of modern Chinese drama: his unique type of dramatic art marked a new stage in the development of Chinese drama. Xia Yan is often called “a peer of the 20th century”, who travelled a peculiar life and creative journey. The themes of the works by Xia Yan always met the public needs: the author used to keep in touch both with intellectuals and ordinary people. He was cognizant of the Chinese outlook and public sentiments; thus, his dramas usually rendered his vision of the causes of the socio-economic crises, and his characters transmitted potential solutions to the problems. “The Fascist Bacillus” by Xia Yan discusses the spread of the idea of fascism in the world, which was relevant in the early 40’s. The playwright describes the life of a bacteriologist who consciously lives a sheltered life and strives to be engaged in research. Consequently, over ten years, he was escaping from war by constantly changing a place of residence and attempting to separate science from politics. As a result, the scientist found himself in occupied Hong Kong, in which Japanese looters barged into his house and killed each other during the reckless arbitrariness and under the influence of uncontrolled aggression. Having suffered the severe trauma of losing a loved one, Professor Yu realized that it is impossible to hide from the fascist bacillus, which has spread to almost all countries, it must be resolutely fought.

Although Xia Yan’s play demonstrates an out-of-the-box solution of relations between science and politics in the middle of the 20th century, it hasn’t lost its imagery, strength and relevance. Therefore, the spiritual decline of Professor Yu’s friend, Zhao Antao, reminds a modern reader that even adherence to subjectively correct ideological principles will never guarantee the preservation of moral virtues.

“The Fascist Bacillus” is a play about the relations between politics and science in which the playwright leads a reader to the obviously disappointing idea that science will never be ideologically independent and serve its higher purposes – it will be constantly dependent on public opinion and political perturbations. Xia Yan was confident that scientific advances would be able to bring undeniable benefits to humanity only if scientists are politically aware and, at the same time, non-partisan.

Keywords: drama, Xia Yan, politics, science, interrelation.

СЯ ЯНЬ. БАЦИЛИ ФАШИЗМУ

О. С. Воробей

Творчість китайського драматурга, журналіста, сценариста й режисера Ся Яня (夏衍, 1900–1995) справила значний вплив на історію сучасної китайської драми: його винятковий тип драматичного мистецтва знаменував новий етап у розвитку китайської драматичної літератури. Ся Яня часто називають “однолітком ХХ століття”, що пройшов унікальний життєвий і творчий шлях. Тематика творів Ся Яня завжди відповідала потребам суспільства: автор постійно підтримував зв’язок як з представниками інтелігенції, так і з простим народом. Він завжди добре розумів світовідчуття китайців та настрої суспільства, тому часто у п’єсах подавав власне бачення причин соціально-економічних криз, а в уста своїх персонажів укладав можливі варіанти вирішення цих проблем. П’єса Ся Яня “Бацили фашизму” розкриває тематику поширення ідей фашизму у світі, яка була актуальною на початку 40-х років ХХ ст. Драматург змальовує життя вченого-бактеріолога, який свідомо усамітнюється від навколишньої дійсності, прагне займатися лише науковими дослідженнями. Тому протягом десяти років він тікає від війни, постійно змінюючи місце проживання й намагаючись відмежувати науку від політики. Зрештою вчений опиняється в окупованому Гонконзі, де японські мародери вдираються до його будинку й під час нестримного свавілля та у стані неконтрольованої агресії вбивають його друга. Отримавши важку травму втрати близької людини, професор Юй усвідомлює, що від фашистської чуми, яка поширилася майже всіма країнами, уже не сховатися, з нею необхідно рішуче боротися.

Хоча у п’єсі “Бацили фашизму” Ся Янь демонструє готове рішення взаємин між наукою і політикою середини ХХ ст., однак п’єса жодною мірою не втратила своєї образності, насиченості та актуальності. Тому духовна деградація друга професора Юй – Чжао Аньтао – слугує нагадуванням сучасному читачеві про те, що навіть дотримання суб’єктивно правильних ідеологічних принципів ніколи не стане гарантом збереження моральних чеснот.

“Бацили фашизму” – п’єса про взаємозв’язок політики та науки, в якій драматург підводить читача до очевидно невтішної думки про те, що наука ніколи не зможе залишатися ідеологічно незалежною і служити своїм вищим цілям, вона постійно перебуватиме в залежності від громадської думки та політичних пертурбацій. Ся Янь упевнений, що наукові досягнення принесуть беззаперечну користь людству тільки в тому випадку, коли вчені будуть політично обізнаними, але водночас і політично незаангажованими.

Ключові слова: драма, Ся Янь, політика, наука, взаємозв’язок.

Ся Янь
БАЦИЛИ ФАШИЗМУ¹
(*п'еса у п'яти діях*)

Дійові особи

Юй Шифу – доктор медицини.

Шицзуку – його дружина.

Суміко (Шоучжень) – його донька.

Чжао Аньтао – друг та землянин Юй Шифу.

Цянь Чжен'ї – друг та землянин Юй Шифу.

Молочник.

Сусідка.

Цянь Цяньсянь (Люсі) – дружина Чжао Аньтао.

Цянь Юй – молодший брат Цянь Цяньсянь.

Сюй А'фа – водій.

Матінка Чжан – служниця.

Дженні Ма – дівчина Цянь Юя.

Директор Цзінь

Пан Є

А Чао

А Мей – служниця.

} торговці.

Японський солдат один, два, три.

Час:

З осені 1931 до весни 1942.

Місце:

Токіо, Шанхай, Гонконг, Гуйлінь.

ДІЯ 5

Два роки після попередньої дії, кінець лютого 1942 р., період Свята ліхтарів².

Східний берег річки в м. Гуйлінь, подвір'я перед бідною хатинкою з бамбуковим воринням. Праворуч видніється частина дому – з низенькою стріхою, невисокими дверима та маленькими вікнами, із центру до будівлі тягнуться зарості густого бамбука. Удалечині можна вглядіти такі характерні для гуйлінських гір висотні шпилі. Ліворуч – стежинка, якою можна дістатися до великої дороги. Оскільки будинок розташований на східному березі річки Ліцзян, коли вітер подихом зашамотить вершечками бамбука, час від часу можна почути перегукування місцевих човнярів.

Спокійно, усамітнено, навіть якимось пустельно. Провесінній ранок, яскраво світить золотаве сонце. Перед будинком безладно сушаться старезні бамбукові ящики, ковдри та покривала, а також безліч речей, які абсолютно не

¹ Перекладено за виданням 上海屋檐下; 法西斯细菌 / 夏衍著 北京: 人民文学出版社, 2007. 9.

² П'ятнадцяте число першого місяця за місячним календарем – останній день новорічних святкувань у Китаї.

відповідають описаному пейзажу: високоякісна бавовняна ковдра, розкішний жіночий одяг тощо.

Підіймається завіса. Шоучжень, одягнена в безрозмірне чоловіче пальто поверх блакитного ціпао, самотньо сидить на маленькому бамбуковому осліничку й захоплено дивиться вдалечінь на гуйлінські гори. Пролуналий погук човняра начебто нагадує їй про щось, і вона, діставши з кишені губну гармошку, починає награвати.

Невдовзі, схиливши голову, з будинку виходить змарнілий та виснажений Чжао Аньтао. Поверх сірого ватяника він одягнений у тренкот (двобортний дощовий плащ), який йому встиг дістати й передати Сюй А'фа ще в Гонконгу. Застібнувши доверху плащ, наче боячись змерзнути, говорить на ходу.

Чжао Аньтао. Не холодно, я погріюсь на сонечку.

*Шоучжень, повернувши голову,
окидає його поглядом і продовжує награвати.*

Чжао Аньтао. (підсуває лаву до Шоучжень, сідає, говорить сам до себе) А на дворі сонечко й напрочуд тепло.

Шоучжень мовчить.

Чжао Аньтао. (глибоко зітхнувши, дивиться на гори) “Немає у світі нічого кращого за мальовничі краєвиди Гуйлін”³. Справді, коли дивишся на ці гори, таке відчуття, наче милуєшся класичними картинами китайського живопису. (Дістає портсигар, звичним рухом виймає прямокутний цигарковий папір і щіпку подрібненого тютюну, скручує в довгу самокрутку, затягується, повільно випускаючи дим, звертається до Шоучжень) Ви з дядечком Цінем учора були в печері Семи Зірок?

Шоучжень хитає головою, продовжує награвати.

Чжао Аньтао. Можна буде сходити, вона дуже відома, таке собі бомбосховище природного походження, дуже велике. А ще там є гора Пів місяця, гора Слонового Хоботу.....

Шоучжень продовжує мовчати.

Чжао Аньтао. (дещо невдоволено) Ну що таке? Про що ти думаєш? Про Гонконг?

Шоучжень, легенько похитавши головою, припиняє грати.

³ Цитата з вірша китайського поета Ван Чжигуна (1133–1203), в якому оспівано красу гуйлінських пагорбів та шпилів, огорнутих туманами.

Чжао Аньтао. (зрозумівши) Усе правильно, награвши цю мелодію, відразу засумувала за Цянь Юєм, так?

Шоучжень мовчить, її обличчя стає тужливішим.

Чжао Аньтао. Не треба сумувати, його вже немає з нами, а тому сумувати – немає сенсу (*сам теж спохмурнів, палить, зітхає*).

Тиша.

Цянь Ціньсянь виносить з будинку випраний одяг. Вона, звісно, теж сильно схудла, але, як і раніше, на обличчі вдосталь косметики, одягнена охайно. Повісивши одяг на бамбукові жердини, скоса дивиться на Чжао Аньтао.

Цянь Ціньсянь. Кажуть, що дощовий сезон у Гуйліні ще не закінчився і ще буде холодно (*пауза*). Подивимось, як воно буде, у нас жодної зимової одежини немає..... Учора була на товкучці біля стадіону, так там за одне старе пальто вісімнадцятого сторіччя просили п'ятсот юанів, кх-х.....

Чжао Аньтао. Та майже скоро весна.

Цянь Ціньсянь. Майже, ще декілька місяців, подивимось, як воно там буде, без грошей, без зв'язків..... А всі наші колишні товариші..... Цього немає, той поїхав..... (*проклинаючи*) Усі повиздыхали. А що ж далі робити, іти жебракувати? (*втерши руки, підходить до чоловіка*) У будь-якому разі у цьому ми вже себе зганьбили, та й горя немало зазнали.

Чжао Аньтао. (*перебиває її*) Гм-м, те, що ми змогли вибратися – уже щастя. Якби залишилися в Гонконгу, боюсь, і досі поневірялися б: або японці нас убили, або від голодної смерті вже б опухли.

Цянь Ціньсянь. Для мене – так ліпше вже смерть (*очі відразу почервоніли*), як мій брат Цянь Юй: нічого не відає.

Чжао Аньтао. (*повільно підводиться, втішає її*) Не треба так думати, усе з часом владнається, щось придумаємо.

Цянь Ціньсянь. (*з прихованою образою*) Придумайте? Уже треба думати, а дні летять один за одним..... (*навпомацки шукає хустинку*).

Чжао Аньтао прудко передає Цянь Ціньсянь свою хустинку.

Цянь Ціньсянь. (*відвернувшись, утирає сльози, пізніше*) Телеграму відправив?

Чжао Аньтао. А вчора Цінь тобі нічого не говорив? Він ходив, питав: телеграми до Шанхаю, Тяньцзіню не відправляють; листи, звичайні листи, можна, а посилки теж не відправляють, ніхто не певен, коли вони будуть доставлені...

Цянь Ціньсянь. Ти подивися, жодного виходу, що ж робити? (*вирішила зайти всередину, але потім розвертається*) Наш Цінь знову пішов у місто?

Чжао Аньтао киває.

Цянь Цінсянь. Він теж має подумати, як нам бути, хоча в нього зв'язків і не багато, але раніше, коли треба було щось для нас зробити, у нього сотні відмовок: мовляв, багато впливових людей потребують його допомоги.

Чжао Аньтао. *(посміхається)* Слухай його побільше! У цьому він весь – любить похизуватися.

Цянь Цінсянь. Тоді що ж робити? Усім разом жити надголодь?

Чжао Аньтао. *(махнувши рукою, намагається її зупинити, щоб вона не продовжувала так говорити)* Не треба хвилюватися й не треба на все нарікати, зараз нам треба думати, як жити далі, а якщо цілими днями жалітися...

Цянь Цінсянь. *(схиливши голову)* Ох, на кого мені нарікати, досить того, що ти на мене нарікаєш.

Чжао Аньтао. Я нарікаю на тебе?.. *(мовчить)*.

Цянь Цінсянь. *(помовчавши)* Насправді, хоча ти нічого мені не говориш, але я все одно відчуваю. *(пауза)* Якби не поїздка в Гонконг, якби зважили на ризикованість того бізнесу, зараз би не... *(хлип-хлип)*.

Чжао Аньтао. Ох, ну навіщо знову так говорити.

Цянь Цінсянь. Навіщо? Ти можеш так говорити, а я й думати про це не посмію. Усі знайомі вже, вочевидь, облаяли мене з голови до ніг, мовляв, що це я тебе зіпсувала...

Чжао Аньтао. *(перебиває її)* Кх-м, не треба так говорити, мені здається...

Цянь Цінсянь. *(схиливши голову)* Ти, напевне, і не знаєш, але всю дорогу сюди мені було так гірко, я ненавиділа саму себе.

Чжао Аньтао. Це я знаю.

Цянь Цінсянь. *(підвівши голову)* Ти не нарікаєш на те, що через мене зазнав такого удару долі?

Чжао Аньтао. *(хитає головою)* Ні, більша половина – це й моя відповідальність.

Цянь Цінсянь. Тоді ти вирішив...

Чжао Аньтао. Я якраз про це думаю, і мені здається, що минуле треба залишити в минулому, ми маємо все почати з нової сторінки, мусимо зробити дійсно щось корисне... Цінсянь, коли б ти...

Цянь Цінсянь. Коли б я що?..

Чжао Аньтао мовчить.

Цянь Цінсянь. Коли б я змогла стійко перенести всі страждання, так? *(широко посміхаючись)* Коли ми їхали сюди, невже ти не казав, що я, “як несподівано виявилось”, можу витерпіти будь-що?

Чжао Аньтао. *(холодно посміхаючись)* Ще не факт, цих днів у скрутті ще так багато, так багато.

Цянь Цінсянь. *(схиливши голову, іде впорядковувати одяг)* Ох, та мені теж так здається.....

Чжао Аньтао. *(щоб трохи розвіятися, підходить до Шоучжень, гладить її волосся)* Твоєму таткові сьогодні вже ліпше?

Шоучжень. *(підвівши голову, насилу вичавлює посмішку)* Сьогодні набагато краще, вийшов прогулятися.

Чжао Аньтао. Це добре, ця хвороба його вже доконала, ти маєш добре про нього піклуватися. Знаєш, у гарячці він завжди кричить: Sumiko! Sumiko! Шоучжень!

Шоучжень. (з розумінням киває) Учора він розмовляв з якимось другом з півночі, виглядав досить радісним.

Чжао Аньтао. А, той, з лікарні Червоного Хреста?

Шоучжень. Угу, на прізвище Ден (несподівано зривається, біжить...).

Виходить Юй Шифу, після тяжкої хвороби він ходить з паличкою. Удягнений у китайський халат, підбитий ватою, на вигляд іще досить хворовитий, але ніщо не свідчить про його похмурий настрій. Шоучжень підтримує його.

Юй Шифу. Не варто перейматися, не треба, я можу йти. (до Чжао Аньтао) Ти як? Учора не доїхали до розкладу рейсів?

Чжао Аньтао. Ні, напевне, уже рейсів не буде.

Юй Шифу. Хінін усе ще треба приймати, у цих місцях лютує малярія.

Шоучжень принесла Юй Шифу стільчик, який стояв біля бамбукового паркану. Змусивши його сісти, знову кудись понеслася.

Юй Шифу. Боюсь, твоя хвороба все ще гуляє східним берегом, тут дуже тепло, багато малярійних комарів, навіть узимку вони є.

Шоучжень вибігає з червоним вовняним шарфом і пов'язує його на шию Юй Шифу.

Юй Шифу. (посміхаючись, гладить її блискуче волосся) Сідай. (до Чжао Аньтао) Цього разу завдяки їй, у дорозі було зроблено немало.....

Чжао Аньтао. Я саме щойно хвалив її.

Юй Шифу. З твоєю хворобою тобі насправді треба ходити на уколи. Малярійні плазмодії дуже важко вивести, коли ти приймаєш ліки, вони можуть, вони запросто можуть сховатися в надкісниці. Дочекавшись, поки ти потиеньку одужаєш, вони знову виповзуть, і ти захворієш.

Чжао Аньтао. (на виснаженому обличчі засяяла посмішка) Хм-м, та ці бацци впертіші за людей.

Юй Шифу. Певно що! Ці бактерії дуже норовисті, добре, що зараз немало ефективних ліків, але їх резистентність також збільшується.

Чжао Аньтао. Еге ж, Китай не виробляє порошковий хінін, ворог повністю окупував південні провінції країни, і виробництво хініну стало проблемою.....

Юй Шифу. Так, той пан Є, який учора мене навідував, також говорив, що, якщо відтепер не буде нових надходжень, за рік виробництво хініну стане величезною проблемою.

Чжао Аньтао. Він лікар зі шпиталю Червоного Хреста?

Юй Шифу. Угу, він, коли втікав з Бейпіну, вирішив віддুকнутися на пропозицію лікарні Червоного Хреста й так поїхав до Гуйяну. Його дослідження завершилися так само, як і мої (зітхає).

Чжао Аньтао. Він, як і ти, теж займався висипним тифом?

Юй Шифу. Ні, його спеціалізація – військова психіатрія (*гірко посміхаючись*), яка саме й замається фашистськими бацилами. Він наполегливо працював понад десять років, він дуже відомий серед медиків-науковців.

Вийшла Шицзуку, серед них усіх лише вона виглядає врівноважено спокійною та здоровою. Удягнена у своє приношене європейське пальто, підходить до Шоучжень. Здається, вона вирішила перешити її зимове пальто, вимірявши довжину, записує розміри.

Чжао Аньтао. Так дослідження припинилися?

Юй Шифу. Не лише в нього одного, у цілої лабораторії, усе окупували японці. Ті славнозвісні штучні легені, дорогоцінний радій – усе забрали японці. Але йому ще трохи пощастило, на відміну від мене: він устиг забрати із собою деякі статистичні дані.

Чжао Аньтао. Виходить, що не так я вже й помилявся, коли говорив тобі, що, якщо в країні безлад та негаразди, наука не може самостійно існувати, розвиватися, збагачуватися.....

Юй Шифу. А ти тоді що? А я тобі не говорив хіба.....

Шицзуку. (*сміючись, повертає голову*) О, тільки на ноги встали, знову те саме.

Чжао Аньтао та Юй Шифу обидва розсміялися, звівши нанівець будь-які спроби сперечань.

Чжао Аньтао. Шиєш Шоучжень одяг?

Шицзуку. Так, чим далі у глиб країни, тим все стає дорожче, а підправити старий одяг – вважайте, що використати вдруге.

Чжао Аньтао. (*роздумуючи*) Зараз життя стало ще скрутнішим, навіть і не знаю, як воно буде далі.....

Шицзуку. (*втримуючи спокій*) Порівняно з тим, що було раніше, звісно, гірше, але ж, коли почалася війна, ми й не знали, що таке скрута.

Чжао Аньтао. Цього разу...

Шицзуку. Теж не можна сказати, що ми у нужді. Коли я приїхала сюди й подивилася на життя звичайних людей, мені стало просто моторошно. (*подумавши, опускає голову*) Японські мілітаристи позбавили їх даху над головою й довели практично до межі бідності, (*гірко*) і за це я теж частково відповідальна, на мені теж лежать ці злодіяння.

Чжао Аньтао. (*дещо здивовано*) Та до чого тут ти?

Шицзуку. (*понура*) Я – японка. Якщо мій народ здобуває славу добрими ділами – це і моя слава, а якщо ганьбить себе беззаконням та свавіллям, то це й моя ганьба.

Чжао Аньтао, кивнувши, мовчить.

Шицзуку. (*змінюючи тему розмови*) Сьогодні трохи ліпше? Колір обличчя ще не дуже.

Чжао Аньтао. Дякую за турботу, вочевидь, я вже можу самостійно підвестися й ходити.

Юй Шифу. (після довгих роздумів повертається до попереднього питання) Якщо чесно, то нам з тобою вже немає сенсу сперечатися. Твої безцінні ідеї, мій..... Як ти завжди казав, “мій сцієнтизм”⁴ – усе пропало та пішло за водою, нічого не залишилося. (пониживши тон) Того вечора, як ми від’їжджали з Гонконгу, я знову і знову обмірковував нашу розмову з молодшим Юєм, і я, до речі, врешті прочитав ту статтю, яку він мені показував, хоча тоді навіть і оком не глянув...

Чжао Аньтао. (зацікавлено підводить голову) О...

Юй Шифу. Цянь Юй говорив дуже узагальнено й дещо необґрунтовано, але в його словах був чималий сенс, у них таїлася справжня істина. Відкрита ним (всміхнувшись) так звана найбільш заразлива людська хвороба – фашистська бацила – невиліковна й заважає перетворити Китай на сучасну країну. А нам потрібно лише зачинити двері лабораторії на замок і працювати над дослідженнями, які принесуть результат і користь усьому людству, і під час цієї роботи допускаються лише незначні труднощі та затримки. Тому пан Zinsser був абсолютно правий: завдяки природничим наукам можна вилікувати хворобу, але варварство та дурощі людей..., фашистська окупаційна війна – перешкоджають розвитку науки. Цю думку зі мною поділив і пан Є, який учора гостював тут.

Чжао Аньтао безперервно киває.

Шицзуку. (знявши мірки) Ой, щось ви розговорилися, ще трохи, і температура знову підніметься, тобі варто перепочити...

Юй Шифу. (посміхаючись) Та ні, я почувуюся непогано, чесно.

Чжао Аньтао. Еге ж, ти здоровіший за мене... І до того ж у тебе є твоя впевненість.

Шицзуку. (підходить перевірити його чоло) Яка вранці була температура?

Юй Шифу. Та годі, хто її міряв?

Шицзуку. (до Шоучжень) Принеси таткові градусник.

Шоучжень хоче піти, але Юй Шифу її зупиняє.

У цей час зі стежинки ліворуч на сцену виходить радісний Цінг Чжен’ї, удягнений у європейський костюм не свого розміру.

Цінг Чжен’ї. О, так ви всі надворі. Докторе наук, ти як? Сьогодні вже краще? (розвернувшись, до Чжао Аньтао) Я якраз приніс тобі звістку, дуже незвичайну, але можна сказати, що й дуже хорошу.....

Чжао Аньтао. (з відродженою надією) Яку?

Цінг Чжен’ї. (сідає) Отож, у житті все дуже дивно, і доля інколи любить над нами пожартувати, а коли вже починає глузувати, то вся краса в тому, що за одну мить..... (пауза) Запалити є? (протягає руку до Чжао Аньтао за цигаркою).

⁴ Тенденція до витлумачення філософського і соціологічного знання у світлі принципів і методів, властивих природничим наукам.

Чжао Аньтао. *(виймає портсигар і дає йому)* Про що ти говориш?
Цінь Чжен'ї. *(скручуючи цигарку)* Ну ось тобі приклад: раніше ти палив Westminster, Lucky Strike, а зараз он на самокрутки перейшов...

У цей час із будинку виходить Цянь Ціньсян. Цінь Чжен'ї відразу з нею вітається, помахавши рукою.

Цінь Чжен'ї. *(дає їй подивитися скручену цигарку)* У Кантоні це називають цигарками-голочками, оскільки кінчик у них виходить гострий. Ха-ха-ха...

Чжао Аньтао. Так, ти там про щось говорив...

Цінь Чжен'ї. Так, я тобі звістку приніс: є людина, яка зможе допомогти, і це ваш знайомий, але ти ніколи не здогадаєшся хто...

Цянь Ціньсянь. Хто?

Цінь Чжен'ї. А'фа! Ваш водій.

Чжао Аньтао. А'фа?

Цінь Чжен'ї. Так, сьогодні на вулиці випадково зустрів його, ледь пізнав, він повністю змінився. Я ще думав: він, не він, але, на щастя, він мене впізнав. Дуже привітний, відвів мене до себе.

Чжао Аньтао. А де він живе?

Цінь Чжен'ї. Ти вже вибач, але в найреспектабельнішому готелі Гуйліня.

Шицзуку. *(зацікавлено)* Як так може бути? Він?!

Цінь Чжен'ї. *(палячи цигарку)* Він. Щойно ми поїхали, він зі своїми друзями за компанію казна-де роздобув автозапчастини, ось та-а-аку сумку, і все привіз сюди, а тоді, ви ж пам'ятаєте, як автозапчастини вирости в ціні? Ось він і заробив грошеньт, а потім узяв їх і знову поїхав у Тайшань, у портові міста, і зміг знайти там трохи європейських ліків, деякі запчастини, плівку для фотокамер, привіз назад у Гуйлінь і перепродав утричі дорожче.....

Цянь Ціньсянь підійшла до Чжао Аньтао, похмуро мовчить.

Чжао Аньтао. *(до Цінь Чжен'ї)* Так він зараз планує...

Цінь Чжен'ї. *(незважаючи на те, що говорять усі інші)* Дізнавшись, що всі тут, він надзвичайно зрадів, спочатку хотів зі мною піти, але потім, згадавши, що сьогодні Свято ліхтарів, сказав, що з порожніми руками йти в гості якось негарно, а тому пішов по подарунки. Хм-м, а він непоганий хлопець... Він ще сказав, що хоче всіх запросити на вечерю, поговорити про те, про се.

Цянь Ціньсянь. Він запрошує в гості?

Цінь Чжен'ї. Так... Він зараз... Його всі кличуть Шеф Сюй... Але знову ж таки *(серйозно)* часи зараз скрутні, ми з вами приїхали до Гуйліня, і що? Не можна ж так завжди жити, якщо Шеф Сюй... *(швидко виправляється)* Якщо А'фа справді щось придумав... *(вхопивши на собі здивований погляд Цянь Ціньсянь, усе розуміє без слів і миттєво перемикається)* Це я вам кажу винятково про себе, нашого Чжао це не стосується у жодному разі. Ну як би він зміг співпрацювати з ним *(сатирично)*, це ж смішно... Я... Я...

Чжао Аньтао. Ти вирішив з ним працювати.

Цінь Чжен'ї. *(дещо зніяковіло)* Угу, також можу сказати, що це й була та сама звістка. Ну а ти, не хотів би з ним увійти в долю?

Цянь Цінсянь. *(прохолодно, упорядковуючи одяг, що сушиться на сонці)* Ти ж начебто раніше весь час усім розповідав, що якийсь там головнокомандувач хотів узяти тебе в помічники?

Цін Чжен'ї. *(посміхаючись)* Та, я вже не поїду. Зараз он, як у Кантоні кажуть: “Загрібай гроші лопатою!”. Ха-ха-ха...

Чжао Аньтао. Хм-м, це теж правильно. *(пауза)* По правді, так жити й далі – це теж не вихід, нам треба добре все обміркувати...

Юй Шифу. *(до Шоучжень)* Принеси мені склянку води.

Шоучжень заходить до будинку.

Чжао Аньтао. Ми так і не закінчили нашу розмову. Шифу, а які в тебе плани?..

Юй Шифу. А твої? Ти про свої спершу скажи...

Чжао Аньтао. Я тебе перший спитав, ну так?

Шицзуку. *(побачивши, що вони знову ось-ось почнуть сперечатися, сміючись)* Ну-ну-ну.

Чжао Аньтао. *(сміється)* Я? *(зробивши невеличку паузу)* Я трохи спантеличений, не знаю, як його вдіяти краще, он щойно говорив з Цінсянь...

Юй Шифу. *(подумавши)* Мені здається, що зараз ти знову у кризовій ситуації, я чув твою розмову з дружиною...

Чжао Аньтао. Що?

Юй Шифу. Я сподіваюся, що в тебе є ще свої принципи *(енергійно)*. Не варто забувати, про що ми говорили з тобою колись давно...

Чжао Аньтао. Про що?

Юй Шифу. Давно, дуже давно, ще в Токію, ми говорили з тобою, що в жодному разі не порушувати основні принципи чесної та порядної людини...

Чжао Аньтао. *(благоговійно)* Так... Це, звісно, я добре запам'ятав. Ми щойно радилися, вирішили розпочати все із самого початку, зробити справді щось корисне, Цінсянь уже також зі мною погодилась. *(подумавши)* Ну а ти? Вирішив? Учора пан Є...

Шоучжень виносить склянку води.

Юй Шифу. Він запрошував мене поїхати разом з ним у лікарню Червоного Хреста.

Чжао Аньтао. А ти, звісно, не хочеш... Оскільки це не принесе жодної користі твоїм дослідженням.

Юй Шифу. Ні, я обмірковував це дуже довго.

Чжао Аньтао. І результат твоїх міркувань?

Юй Шифу. Поїду.

Очі Шицзуку просяяли.

Чжао Аньтао. *(здивовано)* Поїдеш? Та ні, я ж думав, що ти все ще працюєш над своїми дослідженнями, поїдеш у який-небудь університет у тилу...

Шицзуку. *(посміхаючись)* Так, я вчора його теж умовляла *(відразу стає серйозною)*. Узяти участь у китайській війні спротиву – це і для Японії, для японців... *(зупинившись, схиляє голову)*.

Юй Шифу. Я дуже довго про це думав *(посміхається, але говорить твердо)*. Можливо, тобі це видасться дивним, але я вже прийняв його пропозицію. Я вважаю, що це, хоч і не велика, але – робота, справжня робота з викорінення фашистської бацили. За великим рахунком заради батьківщини, заради поранених солдат та біженців – треба їхати; а так – заради останньої волі Цянь Юя, я теж хочу поїхати *(схиляє голову)*. Коли ми їхали сюди, щойно я заплющував очі, переді мною поставав образ нашого маленького Цяня, який огортав мене своїм добросердним поглядом... І скажені пики тих японців теж стояли перед очима...

Чжао Аньтао. А твої дослідження... Невже кинеш усе на пів дорозі...

Юй Шифу. Ні, я вирішив продовжити дослідження в реальній ситуації, до того ж я ще й не зовсім старий, і після завершення фашистської війни в мене ще буде купа часу.

Чжао Аньтао. *(зворушено)* Ти все зробив правильно, ти зміг залишитися на своєму місці й робити те, що маєш робити, а я... *(руками схопився за голову, мовчить)*.

Юй Шифу. Не треба, це все в минулому, поїдеш зі мною до Гуйяну?

Чжао Аньтао. *(підводить голову)* Ні, я вирішив тут...

Шоучжень. *(збуджено до Шицзуку)* Тато каже, що поїде до Гуйяну!

Шицзуку. *(зупиняє її)* Не репетуй, послухай, що тато говорить.

Юй Шифу. *(до Шоучжень)* Разом поїдемо, гаразд?

Шоучжень. Гаразд. Дядечку Чжао, а Ви?

Чжао Аньтао. Я? Ми вирішили оселитися тут, починати працювати можна будь-де – усюди однаково.

Цінь Чжен'ї. *(повернувши голову)* О, він прийшов.

Виходить Сюй А'фа, у руках у нього пакунки із зацукрованими фруктами, печивом та іншими ласощами, а ще він приніс із собою паперовий святковий ліхтар. Усі здивовано дивляться на нього. Він з усіма вітається, але, як і раніше, дуже щирий та добросердний. Цянь Ціньсянь стоїть сконфужено і не знає, як краще відреагувати.

Сюй А'фа. Пані, пане Чжао, як справи? Усе гаразд?.. Тут усілякі дрібниці... Сьогодні ж Свято ліхтарів... Кхе-кхе... *(повернувши голову, поглядом шукає Шоучжень)* Маленька панночко Юй, це ліхтарик... *(дає Шоучжень)*.

Шоучжень децю зніяковіла.

Шицзуку. Бери, дякую.

Цінь Чжен'ї. Сідайте, сідайте, тут місця, звичайно, небагато...

Цянь Ціньсянь трохи змарніла, опустила голову.

Шицзуку. Прошу, сідайте. Так, сьогодні Свято ліхтарів (до всіх) і перший день його наступної подорожі. Давайте пообідаємо тут, смаженої червоної квасолі, гаразд? (*посміхнувшись, хоче зайти до будинку*).

Юй Шифу. (*щиро посміхаючись, підводиться*) Так, знову в дорогу, привітайте ж мене зі ще одним новим починанням, давайте трохи розвіємося. (до Цянь Цінсянь) Зараз тобі теж немає чого журитися, разом з усіма нами, заради нашої країни, людства доклади трохи зусиль і зроби, скільки зможеш.

Шоучжень плескає в долоні.

А'фа, почувши його промову, прудко встає. Цянь Цінсянь, звабившись веселим настроєм усіх присутніх, теж просяяла усмішкою.

Завіса повільно опускається.

1942 р., Чунцін